

Prediking 3 advent 2013, Oude Lutherse Kerk – Mt 11, 2-6
ds Kersten Storch (geestelijk verzorger te Utrecht)

Genade en vrede van onze Heer Jezus Christus, zei met u allen.

Uw Woord o Heer is een lamp voor mijn voet en een licht op mijn pad. Amen

Lieve gemeente,

elk jaar weer komen wij in de tijd van advent in de Bijbelse lezingen Johannes de Doper tegen. Hij behoort gewoon bij deze tijd, waarin de Bijbelse teksten die wij lezen vol staan van de verwachting van de Messias, van het goddelijke kind. Hij behoort bij deze tijd van verwachting als degene die de ‘weg van de Heer gereed maakt’ zoals dat in Bijbelse taal heet. En zijn eigen taal, die van Johannes is bijtend en ongezoeten. “Bekeert u, want het Koninkrijk der hemelen is nabijgekomen.” Zo spreekt hij zijn toehoorders op indringende wijze toe, en veel sterker nog, zo roept hij hen toe: “Addergebroed, wie heeft jullie wijsgemaakt, dat je veilig bent voor het komende oordeel? Breng liever vruchten voort die een nieuw leven waardig zijn... De bijl ligt al aan de wortel van de boom: iedere boom die geen goede vrucht draagt, wordt omgehakt en in het vuur geworpen.” Hij is niet het type die een preek met ‘lieve gemeente, beste mensen’ begint. Johannes is een donderprediker met allure. En niet alleen zijn taal is vurig en extreem, zijn uiterlijke verschijning, de manier waarop hij optreedt, is het niet minder. De evangelist Matteüs vertelt ons over de ruwe mantel van kameelhaar die hij droeg en dat hij zich van sprinkhanen en wilde honing voedde – in elk opzicht een extremist dus - zo zouden wij dat tenminste vandaag zeggen. En toch heeft hij succes, deze Johannes de Doper met zijn vurige boetedrediging. De mensen trekken naar hem toe, luisteren naar hem, laten zich door hem dopen in het water van de Jordaan. Veel mensen hebben het toen blijkbaar wel aangevoeld dat er iets mis zat en verkeerd liep met hen, met hun leven, met de samenleving überhaupt, en ze waren op zoek naar verandering, naar een soort omwenteling van hun leven en van de samenleving – en ze waren op zoek naar antwoorden. Johannes had al dat: Hij zelf was anders – hij leefde anders, hij gedroeg zich anders, en al sprak ook hij in zijn preken over de oude profeten van het volk Israel - over bekende en vertrouwde teksten dus - hij legde ze anders uit, trok andere conclusies dan de Schriftgeleerden van zijn tijd. Zijn woorden straalden zekerheid uit, gaven houvast. Johannes wist waar hij over sprak, was zelf overtuigd van zijn woorden, van zijn boodschap – en dat voelden de mensen. Dit authentieke, het overtuigde ook hen. Geen wonder dus dat menigeen hem een profeet noemde en anderen zelfs meenden dat hij de Messias was die zij verwachtten. Maar ook daarover zei Johannes duidelijke woorden: “Ik doop jullie met water”, zei hij, “maar na mij komt iemand die meer vermag dan ik. Hij zal jullie dopen met de Heilige Geest en vuur. “ De weg gereed maken voor de Heer, dat is Johannes’ missie, dat is zijn levensopdracht – De weg én de mensen gereedmaken voor de komst van de Heer. En als het moment zou zijn gekomen, dat die Heer er zou zijn, - dan zou hij weten en betuigen: “Ja, die is het. Dat is Gods kind. Dat is de Christus. Dat is degene voor wie ik niet goed genoeg ben om ook maar zijn sandalen te dragen.” En Johannes wéét het zeker toen hij Jezus ontmoet, toen die zich in de Jordaan laat dopen: “Hij is het. Jezus is degene die is aangekondigd: hij is de verwachte Messias.” Maar nu – nu zit Johannes in de gevangenis (zo hebben we in de evangelielezing gehoord). Het succes dat hij heeft gehad met zijn preken over het Koninkrijk van God en over de komst van de Messias, die een heerser boven alle wereldse heersers zou zijn, - dit alles bedreigde de overheden. En dan durfde hij ook nog morele kritiek te uiten op Herodes, de Romeinse vazalkoning. Redenen genoeg dus voor de overheid, om deze lastige prediker de mond te snoeren en hem in de gevangenis te werpen. Daar zit hij nu, Johannes, de donderprediker, die het toch zo zeker wist, die zo velen had overtuigd en meegesleept met en door zijn eigen vurige overtuiging, die zo zeker was van zijn levensmissie, die altijd de juiste weg kon wijzen en die om de meest duidelijke woorden en antwoorden nooit verlegen was. Daar zit hij en hij ziet het niet meer zitten. Hij zit te tobben. Johannes had een strenge Messias verwacht: een

richter die zou oordelen met vuur en zwaard. Een, die de vruchteloze boom zou omhakken, die het kaf van het koren zou scheiden en het kaf in 'onblusbaar vuur' zou verbranden. En nu is deze gekomen: Jezus van Nazareth. Toen Johannes hem doopte was hij zich zeker dat dit de verwachte Messias was. Maar nu in de gevangenis komen twijfels op. Zij overvallen hem als het ware. Achter al zijn zekere antwoorden ziet Johannes nu plotseling vraagtekens staan: Deze Jezus gedraagt zich zo anders dan hij zich dat had voorgesteld: geduldig is hij, barmhartig, toegewijd aan de mensen. Geen vuur, geen donder en bliksem waarmee hij de onrechtvaardigen vernietigt. En zo hamert het nu in het hoofd van Johannes door, daar in het gevangenis: Heb ik, Johannes, me toch vergist? Is deze Jezus van Nazareth daadwerkelijk de Messias of moeten wij nog een ander verwachten?" Johannes zit in de gevangenis. Maar hij zit daar niet alleen lichamelijk. Mensen kunnen ook op een ander manier in gevangenschap geraken – op een psychische of geestelijke manier; een manier die velen kennen, herkennen: uit eigen pijnlijke ervaringen. Ik werk als geestelijk verzorger in een zorgcentrum in Utrecht, en in de gesprekken die ik daar met mensen heb hoor ik hier veel over. Over de gevangenschappen waarin mensen terecht kunnen komen vanwege ideeën die bang maken, vanwege angstwekkende, inperkende voorstellingen, vanwege minderwaardigheidscomplexen, vanwege een kleingeestige waarneming van de wereld, door beklemmende opvattingen van moraal of vanwege bedreigende voorstellingen van God. Een mens kan in de greep geraken van de meest beperkende denk- en gedragspatronen die hem vanuit zijn opvoeding, zijn jeugd zijn meegegeven. Sommige mensen lopen met ervaringen en traumata rond die voor hen niet minder onoverkomelijk lijken dan hoge gevangensismuren. En ook in de Bijbelse verhalen komen wij zulke mensen tegen. Mensen die vastlopen en gevangen zitten in de wereld van hun eigen gedachten en voorstellingen, die er niet meer uit komen, die niet verder weten: "Bent u degene die komen zou of moeten wij nog op een ander wachten?", zo laat Johannes vragen. En hij vraagt daarmee ook. "Hoe moet het verder? Heb ik het nu helemaal verkeerd gehaad?" En Jezus antwoordt: "Zeg tegen Johannes wat jullie horen en zien: blinden kunnen weer zien en verlamde weer lopen, mensen met huidvraat worden gereinigd en doven kunnen weer horen, doden worden opgewekt en aan armen wordt het goede nieuws bekendgemaakt. Gelukkig degene die aan mij geen aanstoot neemt." Jezus antwoord aan de leerlingen van Johannes is geen gewoon "Ja, ik ben het.", het is geen plechtige verklaring over zijn afkomst uit het geslacht van David en het zijn ook geen theoretische leeronderwijzingen. Jezus zegt eigenlijk niets anders dan: kijk en hoor wat er gebeurt en oordeel dan zelf. Wat Jezus zegt over blinden die weer kunnen zien, verlamde die weer lopen, doven die weer horen en zo voorts, dat verwijst in feite naar niets anders dan naar verhalen van bevrijding. Waar mensen Jezus van Nazareth ontmoeten gebeurt bevrijding en genezing van krachten en machten die ze in de greep houden, die hen beperkingen opleggen, die hun leven belemmeren. En door deze bevrijdingsverhalen aan Johannes te laten horen, zal ook Johannes zelf woorden bevrijdt – bevrijdt van zijn al te nauw, al te vast staand beeld, het beeld dat hij heeft van de Messias als de rechter die oordeelt en straft met harde hand. Niet om te straffen is God mens geworden maar om te zoeken wat verloren is, om moed en hoop te geven aan wie zich verloren voelt, om ook de kleinste en zwakste onder de mensen het goede nieuws bekend te maken: jij bent een van God geliefd mens. Daarom en daarvoor is God mens geworden. Een mens die zelf klein en hulpeloos was, die zelf in de gevangenis heeft gezeten, die zich eenzaam en verlaten heeft gevoeld en die de dood niet bespaard is gebleven. In zulk een mens-geworden God te geloven, op hem te vertrouwen, dat kan troost en kracht geven. Maar er zijn ook momenten en tijden wanneer dat niet meevalt: wanneer wij zelf in een soort gevangenis zitten waarvan wij de uitgang niet meer zien. Dan willen wij liever een God die komt met macht en vuur, met donder en bliksem. Dan beginnen ook wij te twijfelen, dan zien ook wij het – zoals Johannes - niet meer zitten: God niet en ons leven ook niet. En toch blijft God zijn werk doen, zachtmoedig en barmhartig: Kijk wat er gebeurt – zo zegt Jezus ook tegen ons – open je ogen en je oren en je hart en zie de tekenen van mijn

aanwezigheid, voel ze aan, stel je daarvoor open, open je hart om waar te nemen dat het wonder van de bevrijding uit angst en pijn nog steeds gebeurt. Sluit je niet op in jezelf, zet je niet zelf gevangen. Al ben ik anders dan je me had verwacht; ik ben er en ik zal er zijn. Amen